

Bolesław Kurzępa¹

Zawieszenie postępowania karnego. Zagadnienia węzłowe

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest przedstawienie węzłowych zagadnień ważnej instytucji prawa karnego procesowego, jaką jest zawieszenie postępowania karnego. Przedstawiono w nim podstawy zawieszenia zawarte przede wszystkim w art. 22 k.p.k., ale wskazano też inne regulacje, które umożliwiają zawieszenie prowadzonego już postępowania. Następnie omówiono przesłanki zawieszenia postępowania, możliwości złożenia zażalenia na postanowienie o zawieszeniu postępowania oraz czynności wykonywane w czasie jego trwania.

Słowa kluczowe

Proces karny, przepadek przedmiotów, zawieszenie postępowania.

1. Wprowadzenie

Jedną z często stosowanych instytucji w procesie karnym jest zawieszenie już toczącego się postępowania. Przyczyny są różne, ale najczęściej uzasadnione są różnymi okolicznościami faktycznymi. Organ procesowy jest w takiej sytuacji bezradny i jest zmuszony na jakiś czas zahamować prowadzenie postępowania sądowego lub karnego. Zawieszenie postępowania karnego polega na czasowym zaprzestaniu jego prowadzenia, z uwagi na wystąpienie przeszkody uniemożliwiającej dalsze jego kontynuowanie i ostateczne zakończenie. Postanowienie o zawieszeniu nie ma charakteru ostatecznego i nie kończy postępowania, a proces w określonej sprawie trwa nadal. Zawieszenie postępowania nie uchyla zawisłości sprawy, co oznacza, że w stosunku do innych postępowań

¹ Dr Bolesław Kurzępa, adiunkt Politechniki Rzeszowskiej, Wydział Zarządzania, ORCID: 0000-0002-5130-1001.

aktualne jest istnienie przesłanki *lis pendent*². Według art. 22 § 1 k.p.k. zawieszenie postępowania jest możliwe, gdy zaistniała przeszkoda ma nie tylko charakter długotrwały, ale równocześnie uniemożliwiający dalsze prowadzenie procesu.

2. Podstawy zawieszenia postępowania

Instytucja zawieszenia postępowania jest uregulowana przede wszystkim w art. 22 k.p.k. Przepis ten nie stanowi jednak jedynej podstawy zawieszenia postępowania karnego, gdyż możliwość taką stwarzają również inne przepisy k.p.k., jak też niektóre regulacje zawarte w ustawach szczególnych, odnoszące się nie tylko do postępowania rozpoznawczego, ale też i wykonawczego. A zatem zawieszenie postępowania jest możliwe na podstawie:

- art. 11 § 2 k.p.k. – do czasu uprawomocnienia się orzeczenia uzasadniającego umorzenie absorpcyjne,
- art. 58 § 2 w zw. z art. 61 oraz art. 61 § 2 k.p.k. – w razie śmierci oskarżyciela posiłkowego, który samodzielnie popierał oskarżenie lub oskarżyciela prywatnego, w celu umożliwienia osobom najbliższym wstąpienia w ich prawa,
- art. 607y § 1 k.p.k. – w sytuacji, gdy w stosunku do tej samej osoby ściganej wpłynęł nakaz europejski oraz wniosek o wydanie państwu obcemu,
- art. 611fc § 1 k.p.k. – w razie wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie prawomocnie orzeczonej grzywny lub środka karnego w postaci nawiązki lub świadczenia pieniężnego, a także w razie zasądzenia od sprawcy kosztów procesu,
- art. 611fy § 1 k.p.k. – w razie wystąpienia jednej z przesłanek wskazanych w art. 611fy § 1 pkt 1–4 w postępowaniu wszczętym na skutek wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie prawomocnego orzeczenia przepadku,
- art. 611td § 2 k.p.k. – w razie otrzymania informacji o rozpoczęciu odbywania przez skazanego kary w państwie wykonania orzeczenia,
- art. 611ua § 1 k.p.k. – w razie wystąpienia do właściwego sądu lub innego organu państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie orzeczenia, o którym mowa w tym przepisie,

² Z. Gostyński, Zawieszenie postępowania w nowym ustawodawstwie karnoprocesowym, Warszawa 1998, s. 181.

- art. 105 ust. 3 Konstytucji RP – w odniesieniu do postępowania wszczętego przeciwko posłowi lub senatorowi przed dniem jego wyboru do czasu wygaśnięcia mandatu,
- art. 11 ust. 4 ustawy o Trybunale Stanu – w odniesieniu do wcześniej wszczętego postępowania karnego po przekazaniu uchwały Sejmu o postawieniu w stan oskarżenia przed Trybunałem Stanu,
- art. 7 ustawy o świadku koronnym – wobec osoby świadka koronnego do czasu zakończenia postępowania przeciwko pozostałym sprawcom,
- art. 30a § 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich – jeżeli nieletni ukrywa się lub nie można go ująć,
- art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomani – w sytuacji, gdy osoba uzależniona lub używająca szkodliwie substancji psychoaktywnej, której zarzucono popełnienie przestępstwa pozostającego w związku z używaniem środka odurzającego lub substancji psychotropowej, zagrożonego karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą pięciu lat, podda się leczeniu, rehabilitacji lub udziałowi w programie edukacyjno-profilaktycznym prowadzonym przez podmiot leczniczy lub inny podmiot działający w ochronie zdrowia – do czasu zakończenia leczenia, rehabilitacji lub udziału w programie,
- art. 15 § 2 k.k.w. – w stosunku do całości lub części postępowania wykonawczego, jeżeli zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie, a w szczególności jeżeli nie można ująć skazanego albo nie można wykonać wobec niego orzeczenia z powodu choroby psychicznej lub innej przewlekłej, ciężkiej choroby,
- art. 114a k.k.s. – w stosunku do postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe, jeżeli jego prowadzenie jest w istotny sposób utrudnione ze względu na toczące się postępowanie przed organami kontroli skarbowej, organami podatkowymi, organami celnymi lub sądami administracyjnymi.

3. Przesłanki zawieszenia postępowania

Przepis art. 22 § 1 k.p.k. dopuszcza możliwość zawieszenia postępowania w sytuacji, gdy zachodzi długotrwała przeszkoda uniemożliwiająca dalsze jego prowadzenie. Postępowanie zawiesza się na czas trwania przeszkody. Jako powody podjęcia takiej decyzji wymienia się:

- niemożność ujęcia oskarżonego (podejrzanego),

- sytuację kiedy oskarżony (podejrzany) nie może brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby.

Użycie w omawianym przepisie zwrotu „a w szczególności” wskazuje, że powyższe wyliczenie ma charakter jedynie przykładowy. W praktyce bowiem powodów do zawieszenia może być znacznie więcej. Warunkiem jest jednak, aby tego rodzaju powód stanowił długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania. Podstawę zawieszenia postępowania mogą stanowić okoliczności zarówno natury faktycznej, jak i prawnej³. Przykładem przeszkody natury prawnej może być skierowanie do Trybunału Konstytucyjnego pytania prawnego w przedmiocie zgodności aktu prawnego z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi lub ustawą, jeżeli od treści odpowiedzi na to pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy, a wyczekiwanie na orzeczenie Trybunału będzie długotrwałe⁴.

4. Długotrwała przeszkoda

Przeszkodę należy uznać za długotrwałą, jeżeli z jej przyczyny postępowaniu grozi przewlekłość niedająca się racjonalnie uzasadnić. W razie powstania przeszkody uniemożliwiającej kontynuowanie postępowania przygotowawczego, ale nieuniemożliwiającej jego ukończenie w terminach określonych w art. 310 albo art. 325i § 1 k.p.k., przeszkoda ta nie może być uznana za długotrwałą⁵. Z kolei długotrwałą przeszkodę uniemożliwiającą prowadzenie postępowania w stadium rozprawy głównej należy uznać taką, wyłączającą możliwość prowadzenia rozprawy przeszkodę, której termin ustania bądź w ogóle jest trudny do ustalenia, bądź co najmniej jest tak odległy w czasie, że przekracza wszelkie racjonalnie dopuszczalne okresy odroczenia rozprawy, nie mówiąc już o okresie przerwy⁶. Trzeba też pamiętać, że przeszkoda uniemożliwiająca postępowanie, zachodząca w stosunku tylko co do jednego z oskarżonych, nie powinna powodować zawieszenia postępowania w stosunku do innych

³ Z. Gostyński, *Zawieszenie postępowania w...*, s. 114.

⁴ Z. Gostyński, *Nowe podstawy zawieszenia postępowania karnego*, (w:) T. Nowak (red.), *Nowe prawo karne procesowe. Zagadnienia wybrane*. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza, Poznań 1999.

⁵ S. Waltoś, *Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego*, *Palestra* 1970, nr 12, s. 36.

⁶ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1978 r., sygn. Rw 447/78. OSNKW 1979, nr 5, poz. 59; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1980 r., sygn. II Kr 54/80, OSNPG 1980, nr 12, poz. 154.

oskarżonych, do których przeszkoda się nie odnosi⁷. W jednym z orzeczeń Sąd Najwyższy zasadnie przyjął, że trwający 24 dni okres leczenia sanatoryjnego oskarżonego nie może być utożsamiany z długotrwałą przeszkodą uniemożliwiającą prowadzenie rozprawy i uzasadniającą w związku z tym zawieszenie postępowania sądowego⁸. Wprawdzie w art. 22 § 1 k.p.k. mowa jest jedynie o przeszkodzie uniemożliwiającej prowadzenie postępowania leżącej po stronie oskarżonego (podejrzanego), to jednak nie można wykluczyć, że po instytucję tę można sięgnąć np. w przypadku długotrwałego oczekiwania na zrealizowanie wniosku o pomoc prawną skierowanego do organu zagranicznego. W jednym ze swoich orzeczeń Sąd Apelacyjny w Krakowie przyjął, że nieprawidłowe jest uznanie za przyczynę zawieszenia postępowania niemożności uzyskania akt sprawy z innego sądu, bowiem akta te można skopiować czy pożyczyć na krótki czas, zwłaszcza gdy chodzi o akta sądu z siedzibą w tym samym budynku, w którym siedzibę ma sąd rozpoznający sprawę, który powołuje się na tę przeszkodę. W tych warunkach nikt by nie pojął powodu niemożności uzyskania akt, co przyjęto za podstawę zawieszenia postępowania⁹.

W art. 22 § 1 k.p.k. nie ma określenia czasu trwania zawieszenia. Jest to jednak zabieg celowy, gdyż w każdej sprawie, w której istnieją przesłanki do zawieszenia postępowania, okres ten może być różny i niejednokrotnie jest on niezależny od organu procesowego. Trudno jest bowiem realnie przewidzieć, czy poszukiwany sprawca zostanie zatrzymany w ciągu np. miesiąca lub jednego roku od dnia wydania postanowienia o zawieszeniu. Postępowanie należy podjąć niezwłocznie po ustaniu przyczyny zawieszenia.

5. Brak możliwości ujęcia oskarżonego

Podstawą zawieszenia postępowania, o której mowa w komentowanym przepisie, jest niemożność ujęcia oskarżonego (podejrzanego). Jest to okoliczność faktyczna polegająca na tym, że organ procesowy nie wie gdzie przebywa oskarżony i nie jest w stanie – bez jego udziału – zakończyć toczącego się przeciwko niemu postępowania

⁷ Por. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 stycznia 1999 r., sygn. II AKz293/98, KZS 1999, nr 1, poz. 35.

⁸ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1988 r., sygn. Wz 27/88, OSNKW 1989, nr 1–2, poz. 11.

⁹ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 lutego 2007 r., sygn. II AKz 126/07, KZS 2007, nr 4, poz. 29.

karnego. W myśl art. 71 § 1 k.p.k. za podejrzanego uważa się osobę, co do której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego. Natomiast oskarżonym jest osoba, przeciwko której wniesiono oskarżenie do sądu, a także osobę, co do której prokurator złożył wniosek o dobrowolne poddanie się karze (art. 335 § 1 k.p.k.) lub wniosek o warunkowe umorzenie postępowania (art. 71 § 2 k.p.k.). Po zawieszeniu postępowania prokurator oraz sąd mają obowiązek podjęcia działań zmierzających do ujęcia podejrzanego lub oskarżonego poprzez zarządzenie poszukiwań lokalnych za pośrednictwem Policji, Żandarmerii Wojskowej lub innego uprawnionego organu. Organy te powinny też uzyskać informacje o miejscu pobytu takiej osoby z właściwego urzędu ewidencji ludności, Centrum Personalizacji Dokumentów MSWiA, Centralnego Zarządu Służby Więziennej, Krajowego Rejestru Karnego, a także jednostki policyjnej właściwej ze względu na ostatnie miejsca zamieszkania podejrzanego (oskarżonego).

6. Niemożność brania przez oskarżonego udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby

Choroba psychiczna oskarżonego (podejrzanego) i niemożność z tego powodu brania przez niego udziału w postępowaniu jest drugą z wymienionych w art. 22 § 1 k.p.k. przesłanek zawieszenia postępowania. Użyty w tym przepisie zwrot „nie może brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej” oznacza taką sytuację, w której oskarżony, mimo udziału niezbędnego obrońcy, nie jest w stanie kierować swym zachowaniem w toku procesu, to jest w sposób właściwy rozumieć znaczenia czynności procesowych i składać sensownych oświadczeń¹⁰. Jednak, aby choroba psychiczna oskarżonego (podejrzanego) mogła stanowić podstawę zawieszenia postępowania, musi najpierw być stwierdzona w opinii wydanej przez dwóch biegłych psychiatrów, którzy w myśl art. 202 § 5 k.p.k. powinni również wypowiedzieć się na temat zdolności oskarżonego (podejrzanego) do brania udziału w postępowaniu¹¹.

¹⁰ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 1979 r., sygn. IV KR 92/79, OSNPG 1979, nr 11, poz. 156.

¹¹ J. Kudręka, Choroba psychiczna jako przyczyna zawieszenia postępowania, Prokuratura i Prawo 2004, nr 11–12, s. 171.

Trzecią przesłanką zawieszenia postępowania wymienioną w art. 22 § 1 k.p.k. jest niemożność brania przez oskarżonego udziału w postępowaniu z uwagi na inną ciężką chorobę, co uniemożliwia prowadzenie postępowania. Wspomnianą „inną chorobą” będzie długotrwała choroba somatyczna. Także i w tym przypadku wystąpienie tego rodzaju schorzenia musi być stwierdzone przez biegłych powołanych przez organ procesowy (art. 193 k.p.k.) w wydanej opinii¹². Pojęcie „ciężka choroba” ma takie same znaczenie jak na gruncie art. 156 k.k., tzn. jest nią takie zakłócenie funkcjonowania organizmu, które w istotny sposób uniemożliwia lub znacznie ogranicza wykonywanie zwykłych czynności życiowych chorego¹³. Niezbędnym warunkiem uznania choroby za ciężką, uniemożliwiającą branie udziału w postępowaniu, nie musi być przebywanie oskarżonego (podejzranego) w szpitalu lub innej placówce leczniczej, a także nie musi to być choroba obłożna. Przed sformułowaniem jakiegokolwiek kategoriycznej oceny stanu zdrowia danej osoby na potrzeby postępowania karnego trzeba dążyć do zgromadzenia maksymalnie wyczerpującego i aktualnego materiału dowodowego, jaki pozwoliłby tenże stan właściwie ocenić sądowi orzekającemu. Chodzić może w takich wypadkach przede wszystkim o uzyskanie jak najświeższych, względem momentu przesądzenia o stanie zdrowia oskarżonego, opinii biegłych lekarzy specjalistów¹⁴.

7. Inne przyczyny zawieszenia postępowania

W art. 22 § 1 k.p.k. nie został zawarty zamknięty katalog przesłanek, które mogą stanowić podstawę zawieszenia postępowania. Oznacza to, że długotrwałą przeszkodą uniemożliwiającą prowadzenie postępowania może być np. zwrócenie się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym lub pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹⁵. Do innych przyczyn zaliczyć można: wystąpienie stanu klęski żywiołowej, poważne zakłócenia w komunikacji¹⁶, działania wojenne, postępowanie w sprawie odtwarzania zaginionych lub zniszczenie akt

¹² Tenże, Zawieszenie postępowania karnego, Przegląd Policyjny 2004, nr 4, s. 62–63.

¹⁴ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., sygn. V KO 90/10, OSNwSK 2010, nr 1, poz. 2065.

¹⁵ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. I NWW 94/20, LEX nr 3225324; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. I NWW 12/21, LEX nr 3229504.

¹⁶ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 6 czerwca 1970 r., sygn. III KZ 78/70, OSNKW 1970, nr 11, poz. 148.

na podstawie rozdziału 18 k.p.k.¹⁷ Natomiast nie ma podstaw do zawieszenia postępowania z powodu oczekiwania na wydanie orzeczenia w sprawie o sprostowanie lub unieważnienie aktu stanu cywilnego, gdyż zgodnie z art. 8 § 1 k.p.k., sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne, orzeka na podstawie własnych ustaleń faktycznych i nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu¹⁸. Nie można także uznać rażąco długiego opracowywania opinii przez biegłego za okoliczność uzasadniającą zawieszenie postępowania¹⁹. Długotrwałą przeszkodą uniemożliwiającą prowadzenie postępowania nie mogą być uznane okoliczności natury technicznej, np. brak odpowiedniej sali w budynku sądu²⁰. Podstawą zawieszenia postępowania nie może być wykonywanie pracy lub konieczność opieki nad dzieckiem²¹. Według stanowiska Sądu Najwyższego „okoliczność, że wystąpienie przez sąd z pytaniem prawnym do Trybunału Konstytucyjnego pociąga za sobą długotrwałe oczekiwanie na odpowiedź, sama przez się nie obliuguje do zawieszenia postępowania karnego, albowiem nie zawsze uniemożliwia to prowadzenie tego postępowania, na przykład w sprawie złożonej pod względem podmiotowym lub przedmiotowym, jeżeli problematyka zawarta w pytaniu dotyczy tylko niektórych oskarżonych lub niektórych czynów²². Nie ma zatem przeszkód, aby w stosunku do pozostałych postępowań było prowadzone nadal.

Postępowanie karne może być zawieszono w każdym jego stadium, przy czym w postępowaniu przygotowawczym (śledztwo, dochodzenie) może to nastąpić dopiero w fazie *in personam*. Po wniesieniu aktu oskarżenia decyzja o zawieszeniu może być podjęta na posiedzeniu przed rozprawą w trybie art. 339 § 3 pkt 5 k.p.k., na rozprawie, bądź też na posiedzeniu w czasie przerwy lub odroczenia rozprawy. Decyzja o zawieszeniu postępowania ma formę postanowienia, a organem właściwym do jego wydania jest sąd (w fazie jurysdykcyjnej), prokurator lub inny organ prowadzący postępowanie przygotowawcze. Jeżeli postanowienie wydał

¹⁷ Z. Gostyński, Zawieszenie postępowania w..., s. 40.

¹⁸ Postanowienie Sadu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2004 r., sygn. II AKz 27/04, OSA 2004, nr 6, poz. 38.

¹⁹ Por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 lipca 1993 r., sygn. II Akz 107/93, KZS 1993, nr 6–7, poz. 60.

²⁰ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. I KZP 24/20, LEX nr 3080084.

²¹ Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. III KO 44/13, LEX nr 1318558.

²² Postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. WZ 49/09, OSNKW 2010, nr 3, poz. 29.

inny organ niż prokurator, to wymaga ono pisemnego zatwierdzenia przez prokuratora (art. 325 i art. 325e § 2 k.p.k.). Z reguły decyzja o zawieszeniu postępowania jest wydawana z urzędu, ale w oparciu o art. 9 § 2 k.p.k. strony oraz inne osoby bezpośrednio zainteresowane mogą złożyć wniosek o dokonanie tych czynności, które organ może lub ma obowiązek podejmować z urzędu. Nieuwzględnienie takiego wniosku nie wymaga wydania postanowienia.

8. Zażalenie na postanowienie o zawieszeniu postępowania oraz czynności wykonywane w czasie jego trwania

Zgodnie z art. 22 § 2 k.p.k., na postanowienie w przedmiocie zawieszenia postępowania przysługuje zażalenie. Prawo takie mają w postępowaniu przygotowawczym strony, tj. pokrzywdzony i podejrzany (art. 299 § 1 k.p.k.), zaś w na etapie postępowania sądowego – oskarżony i jego obrońca, oskarżyciel publiczny, oraz pokrzywdzony. Ponadto prawo takie przysługuje stronie trzeciej w wypadku zawieszenia postępowania wszczętego wskutek wystąpienia państwa członkowskiego Unii Europejskiej o wykonanie prawomocnego orzeczenia przepadku (art. 611fy § 2 k.p.k.). Na postanowienie wydane przez prokuratora lub przez niego zatwierdzone, zażalenie rozpoznaje sąd właściwy do rozpoznania sprawy (art. 465 § 2 k.p.k.). Uprawnionym podmiotom zażalenie przysługuje także na postanowienie o podjęciu zawieszono postępowania²³. Współoskarżony jest osobą nieuprawnioną do złożenia zażalenia na postanowienie co do zawieszenia postępowania wobec innego oskarżonego w przypadku wyłączenia jego sprawy do odrębnego rozpoznania, na którą to decyzję również żaden środek odwoławczy nie przysługuje²⁴.

Okres zawieszenia nie oznacza, że jest czas całkowitej beczynności w postępowaniu. Organ procesowy nie tylko może, ale powinien dokonać odpowiednich czynności w celu zabezpieczenia dowodów przed ich utratą lub zniekształceniem. Może dotyczyć to dowodów już znanych w chwili zawieszenia postępowania, jak i jeszcze nieznanymi w trakcie prowadzonego postępowania. Okres zawieszenia nie wyłącza też orzekania w przedmiocie środków zapobiegawczych (art. 255

²³ Por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 1984 r., sygn. I KZ103/84, OSNKW 1985, nr 3–4, poz. 27.

²⁴ Por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 1994 r., sygn. II AKz 64/94, OSA 1996, nr 10, poz. 39.

k.p.k.). W praktyce chodzi o możliwość wydania postanowienia o tymczasowym aresztowaniu ukrywającego się oskarżonego (podejrzanego) i ścigania go następnie listem gończym w trakcie zawieszenia postępowania. Fakt zawieszenia postępowania wobec oskarżonego nie stanowi samoistnie przesłanki skutkującej uchyleniem zabezpieczenia majątkowego. Zawieszenie postępowania jest bowiem jedynie czasowym wstrzymaniem biegu procesu, gdy kwestia odpowiedzialności nie została jeszcze rozstrzygnięta²⁵. Po zawieszeniu postępowania, obrońca i pełnomocnik nadal są uprawnieni do działania w tym postępowaniu (art. 84 § 1 k.p.k.). Po ustaniu przyczyny zawieszenia, wydawane jest postanowienie o jego podjęciu. W przypadku, gdy zawieszenie postępowania nastąpiło po rozpoczęciu rozprawy, to wtedy rozprawę prowadzi się od początku. Wyjątkowo dopuszczalne jest jednak prowadzenie jej w dalszym ciągu chyba, że skład sądu uległ zmianie (art. 404 § 3 k.p.k.). Jednak o tym, czy wstrzymanie biegu rozprawy przez zawieszenie postępowania powoduje prowadzenie jej od początku, powinien decydować okres tego wstrzymania, a w szczególności okoliczność, czy jego długotrwałość mogła mieć wpływ na prawidłowość rozważenia i oceny dowodów, a więc na treść wyroku²⁶.

W myśl art. 22 § 4 k.p.k. możliwe jest orzeczenie przepadku w sytuacji określonej w art. 45a § 2 k.k. lub art. 43a k.k.s. W art. 44a § 2 k.k. mowa jest o tym, że w sytuacji, gdy zebrane dowody wskazują, iż w razie skazania zostałby orzeczony przepadek, sąd może go orzec także w razie śmierci sprawcy, umorzenia postępowania z powodu jego niewykrycia, a także w przypadku zawieszenia postępowania w sprawie, w której nie można ująć oskarżonego albo oskarżony nie może brać udziału w postępowaniu z powodu choroby psychicznej lub innej ciężkiej choroby. Identyczną możliwość orzeczenia przepadku przewidziano w art. 43a k.k.s. w odniesieniu do zawieszono postępowania dotyczącego przestępstwa karnego skarbowego. Sąd może wydać takie postanowienie dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia o zawieszeniu postępowania. Następuje to w fazie jurysdykcyjnej z urzędu, a w postępowaniu przygotowawczym – na wniosek prokuratora. Jeżeli oskarżony nie ma obrońcy, do udziału w postępowaniu dotyczącym przepadku wyznacza się obrońcę z urzędu. Na postanowienie w przedmiocie przepadku przysługuje zażalenie (art. 22 § 5

²⁵ Por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 kwietnia 2012 r., sygn. II AKz 233/12, KZS 2012, nr 7–8, poz. 104.

²⁶ Por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1986 r., sygn. II KR 187/86, OSNKW 1987, nr 5–6, poz. 54.

k.p.k.). Przyjęcie w art. 22 § 4 k.p.k. podstawy prawnej orzeczenia przypadku w ustawie procesowej nie wydaje się być rozwiązaniem właściwym, gdyż znacznie lepszym byłoby usytuowanie regulacji w przepisach Kodeksu karnego i Kodeksu karnego skarbowego. Wtedy bowiem instytucja ta byłaby uregulowana kompleksowo. Pewne obawy może też budzić przyjęcie w tym przepisie *sui generis* fikcji skazania. Nie można wykluczyć, że ostatecznym efektem prowadzonego postępowania może być uniewinnienie oskarżonego lub umorzenie postępowania przygotowawczego przez prokuratora²⁷.

9. Podsumowanie

Instytucja zawieszenia postępowania karnego bez wątpienia jest instytucją potrzebą i często stosowaną zarówno w trakcie postępowania przygotowawczego, jak i jurysdykcyjnego. Regulacje zawarte w art. 22 k.p.k. stanowią wystarczającą podstawę do stosowania w praktyce. Bywa tak, szczególnie w trakcie prowadzonych dochodzeń lub śledztw, że jest nadużywana, ale w następstwie złożenia zażalenia przez stronę postępowania, pochopnie wydana decyzja jest uchylana i postępowanie toczy się nadal²⁸. Artykuł został oparty przede wszystkim na orzecznictwie sądów apelacyjnych i Sądu Najwyższego, gdyż to właśnie do tych organów trafiają zażalenia na postanowienia o zawieszeniu postępowania lub odmowie wydania takiego postanowienia. Należy zauważyć, że mimo upływu lat, nadal zachowują aktualność poglądy wyrażane przez składy orzekające przed rokiem 1998, gdyż art. 15 k.p.k. z 1969 r. miał niemal identyczne brzmienie, jak art. 22 k.p.k. z 1997 r.

Bibliografia

Literatura

1. Gostyński Z., Nowe podstawy zawieszenia postępowania karnego, (w:) T. Nowak (red.), Nowe prawo karne procesowe. Zagadnienia wybrane. Księga ku czci Profesora Wiesława Daszkiewicza, Poznań 1999.

²⁷ Zob. szerzej na ten temat: J. Kluz a, Procesowe aspekty orzekania konfiskaty rozszerzonej, *Studia Prawnicze i Administracyjne* 2018, nr 23 (1), s. 7–12.

²⁸ W. H u b a, Kilka uwag na tle praktyki zawieszenia postępowania przygotowawczego, *Problemy Praworządności* 1973, nr 8.

2. Gostyński Z., Zawieszenie postępowania karnego w nowym ustawodawstwie karnoprocesowym, Warszawa 1998.
3. Huba W., Kilka uwag na tle praktyki zawieszenia postępowania przygotowawczego, Problemy Praworządności 1973, nr 8.
4. Kluza J., Procesowe aspekty orzekania konfiskaty rozszerzonej, Studia Prawnicze i Administracyjne 2018, nr 23 (1), Warszawa 2018.
5. Kudrelek J., Choroba psychiczna jako przyczyna zawieszenia postępowania, Prokuratura i Prawo 2004, nr 11–12.
6. Kudrelek J., Zawieszenie postępowania karnego, Przegląd Policyjny 2004, nr 4.
7. Waltoś S., Zawieszenie postępowania w świetle przepisów nowego Kodeksu postępowania karnego, Palestra 1970, nr 12.

Orzecznictwo

1. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 1970 r., sygn. III KZ 78/70, OSNKW 1970, nr 11, poz. 148.
2. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 grudnia 1978 r., sygn. Rw 447/78, OSNKW 1979, nr 5, poz. 59.
3. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 maja 1979 r., sygn. IV KR 92/79, OSNPG 1979, nr 11, poz. 156.
4. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 1980 r., sygn. II KR 54/80, OSNPG 1980, nr 12, poz. 154.
5. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 1984 r., sygn. I KZP 103/84, OSNKW 1985, nr 3–4, poz. 27.
6. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lipca 1986 r., sygn. II KR 187/86, OSNKW 1987, nr 5–6, poz. 54.
7. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 1988 r., sygn. WZ 27/88, OSNKW 1989, nr 1–2, poz. 11.
8. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 1 lipca 1993 r., sygn. II AKr 107/93, KZS 1993, nr 6–7, poz. 60.
9. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 lutego 1994r., sygn. II AKz 64/94, OSA 1996, nr 10, poz. 39.
10. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 13 stycznia 1999r., sygn. II AKz 293/98, KZS 1999, nr 1, poz. 35.
11. Postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 marca 2004r., sygn. II AKz 27/04, OSA 2004, nr 6, poz. 38.

12. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 29 lutego 2007r., sygn. II AKz 126/07, KZS 2007, nr 4, poz. 29.
13. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2009 r., sygn. WZ 49/09, OSNKW 2010, nr 3, poz. 29.
14. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r., sygn. V KO 90/10, OSNwSK 2010, nr 2, poz. 2065.
15. Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 kwietnia 2012r., sygn. II AKz 233/12, KZS 2012, nr 7–8, poz. 104.
16. Postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., sygn. III KO 44/13, Lex nr 1318558.
17. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 listopada 2020 r., sygn. I KZP 24/20, Lex nr 3080084.
18. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. I NWW 94/20, Lex nr 3225324.
19. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 kwietnia 2021 r., sygn. NWW 12/21, Lex nr 3229504.

Suspension of criminal proceedings. Knotty issues

Abstract

The subject of the article is to present the knotty issues of an important institution of criminal procedural law, which is the suspension of criminal proceedings. It presents the grounds for suspension contained primarily in Article 22 of the Code of Criminal Procedure, but also indicates other regulations that allow the suspension of already conducted proceedings. It then discusses the prerequisites for the suspension of proceedings., the possibility of filing a complaint against the decision to suspend the proceedings, and the activities performed during the suspension.

Key words

Criminal trial, forfeiture of objects, suspension of proceedings.